บทที่ 1
บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระบวนการยุติธรรมในประเทศไทยได้กำหนดให้ผู้เสียหายซึ่งเป็นเอกชนเป็นผู้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาแผ่นดิน โดยได้กำหนดมาตรการดังกล่าวไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 28 ดังนั้น บุคคลผู้มีอำนาจในการเริ่มต้นคดีอาญาแผ่นดินจึงได้แก่ พนักงานอัยการและผู้เสียหาย มาตราทางกฎหมายดังกล่าวไม่เคยมีการแก้ไขตั้งแต่ประกาศใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2478[1] โดยอำนาจฟ้องคดีอาญาของพนักงานอัยการและผู้เสียหายต่างเป็นเอกเทศแยกต่างหากจากกัน โดยหลังจากฟ้องคดีแล้วผู้เสียหายมีอำนาจดำเนินคดีอาญาโดยลำพัง[2] ไม่ว่าจะเป็นความผิดอันยอมความได้ โดยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้คำว่าความผิดต่อส่วนตัวหรือความผิดอันยอมความไม่ได้ โดยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้คำว่าคดีอาญาที่มิใช่ความผิดต่อส่วนตัว โดยในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้คำว่าความผิดอาญาแผ่นดิน[3]

---

[1]สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์และคณะ, **ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา** (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เจริญรัฐการพิมพ์, 2552), หน้า 1.

[2]เกียรติขจร วัจนสวัสดิ์, **คำอธิบายหลักกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการดำเนินคดีในขั้นก่อนการพิจารณา**, พิมพ์ครั้งที่ 5 (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จิรรัชการพิมพ์, 2549), หน้า 48.

[3]อุเทน หัตตะโสภา, "ปัญหาผู้เสียหายโดยนิตินัย," (สารนิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547), หน้า 23.

ความแตกต่างระหว่างคดีอาญาที่เป็นผิดความส่วนตัวกับคดีอาญาแผ่นดินนั้น ไม่ได้อยู่ที่ผู้ได้รับความเสียหาย เพราะคดีอาญาทั้งสองประเภทรัฐเป็นผู้ได้รับความเสียหายทั้งสิ้น โดยเอกชนในฐานะผู้เสียหายอาจได้รับความเสียหายด้วยในบางกรณี[1]

การที่กฎหมายกำหนดพฤติการณ์ใดให้เป็นความผิดอาญา ก็เท่ากับว่าฝ่ายนิติ-บัญญัติพิจารณาแล้วเห็นว่าพฤติการณ์ดังกล่าว รัฐได้รับความเสียหายและผู้กระทำสมควรถูกลงโทษทางอาญา มิเช่นนั้นฝ่ายนิติบัญญัติคงปล่อยให้พฤติการณ์ดังกล่าวเป็นเรื่องที่ว่ากล่าวกันในทางแพ่งที่ให้อำนาจผู้เสียหายดำเนินการฟ้องร้องกันเองภายใต้เงื่อนไขแห่งกฎหมาย

ความแตกต่างระหว่างคดีอาญาต่อส่วนตัวกับคดีอาญาแผ่นดินอยู่ที่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย ในคดีอาญาต่อแผ่นดินรัฐได้รับความเสียหายมากกว่าเมื่อเทียบกับความ-เสียหายของเอกชน ทั้งนี้รัฐโดยพนักงานอัยการทำหน้าที่ในการฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อความเสียหายแทนแผ่นดิน โดยจะสั่งฟ้องหรือไม่สั่งฟ้องคดีอาญากับผู้กระทำความผิดก็แล้วแต่ดุลพินิจของพนักงานอัยการ ในขณะที่คดีอาญาต่อส่วนตัวเอกชนผู้ประสบเหตุเป็นผู้ได้รับความเสียหายในอัตราส่วนที่มากกว่ารัฐ จึงอยู่ในสถานะที่จะเป็นผู้ประเมินความเสียหายได้ดีกว่ารัฐ การเริ่มและการยุติคดีอาญาในความผิดต่อส่วนตัวนี้จึงได้มีการวางหลักเกณฑ์อยู่ที่การตัดสินใจของผู้เสียหายเพียงฝ่ายเดียว

อำนาจของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญาเริ่มตั้งแต่การมีอำนาจฟ้องคดีและดำเนินคดีอาญาด้วยตนเอง โดยผู้เสียหายมีฐานะเป็นโจทก์ในคดีอาญาได้เทียบเท่ากับพนักงานอัยการ การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายที่เป็นโจทก์สามารถพิจารณาได้ทั้งในด้านบวกและในด้านลบต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา[2]

ในด้านบวก การฟ้องคดีอาญาของผู้เสียหายเป็นการถ่วงดุลการใช้อำนาจของตำรวจและพนักงานอัยการ ในกรณีที่ตำรวจหรือพนักงานอัยการไม่ดำเนินคดีอาญา นอกจากนี้ผู้เสียหายในฐานะพยานที่ใกล้ชิดเหตุการณ์ที่สุด ย่อมมีพยานหลักฐานหรือ

---

[1]อุเทน หัตตะโสภา, เรื่องเดียวกัน, หน้า 22.

[2]เรื่องเดียวกัน, หน้า 12.

สามารถบ่งชี้พยานหลักฐานที่พิสูจน์การกระทำความผิดและผู้กระทำความผิดทางอาญาได้ดีกว่าบุคคลอื่น[1]

ในด้านลบ การดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในบางกรณีอาจทำให้คดีอาญาเสียหายได้เนื่องจากเหตุผลบางประการ เช่น ผู้เสียหายที่เข้ามาเป็นโจทก์ไม่ใช่ผู้มีวิชาชีพเฉพาะด้านเหมือนเช่นพนักงานอัยการ การรวบรวมพยานหลักฐานต่าง ๆ ไม่สามารถใช้อำนาจรัฐได้เหมือนอำนาจของเจ้าหน้าที่ตำรวจและพนักงานอัยการ

นอกจากนี้อาจมีบางกรณีที่ผู้เสียหายตั้งใจทำให้คดีอาญาเสียหายโดยเฉพาะในคดีอาญาต่อแผ่นดิน เมื่อผู้เสียหายตกลงยอมความกับผู้กระทำความผิดแล้ว การยอมความไม่ทำให้สิทธินำคดีอาญาระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 (2) แต่เมื่อผู้เสียหายกับผู้กระทำผิดมีความประสงค์ที่จะตัดสิทธิพนักงานอัยการไม่ให้สามารถดำเนินคดีอาญาได้ต่อไป จึงต้องมีการแกล้งดำเนินคดีแบบสมยอมเพื่อฉ้อฉลกระบวนการยุติธรรม โดยอาจฟ้องผู้กระทำผิดหรือดำเนินคดีอย่างไม่จริงจัง หากศาลยกฟ้องผู้เสียหายที่เป็นโจทก์ พนักงานอัยการก็จะไม่สามารถดำเนินคดีอาญาแผ่นดินดังกล่าวได้อีก เนื่องจากสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 (4) ตัวอย่างที่ดังกล่าวเกิดขึ้นจริงในประเทศไทย ดังข้อเท็จจริงที่ปรากฏในคำพิพากษาฎีกา[2] โดยผลของคำพิพากษาศาลฎีกาดังกล่าวนี้ได้วินิจฉัยว่าพนักงานอัยการมีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาได้อีก หากคำพิพากษายกฟ้องในชั้นไต่สวนมูลฟ้องที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ฟ้องเองนั้น เกิดจากการดำเนินคดีโดยสมยอมระหว่างผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิด

ในความผิดอาญาแผ่นดิน การเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายฟ้องและดำเนินคดีอาญาได้รับการพิสูจน์ว่ามีประโยชน์มากมายต่อกระบวนการยุติธรรมทางอาญา เพราะเป็นวิถีทางหนึ่งแห่งการป้องกันการปฏิเสธความยุติธรรม อันเกิดจากการปฏิบัติงานอย่างล่าช้าหรือไม่ปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในกระบวนการยุติธรรม อีกทั้งเป็นวิถีทางเดียวที่จะ

---

[1]พรศักดิ์ พลสมบัตินันท์, "อำนาจดำเนินคดีอาญาโดยรัฐและผู้เสียหาย," (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 2545), หน้า 8.

[2]คำพิพากษาศาลฎีกา 9334/2538 และ 6446/2547.

ต่อสู้กันโดยชอบด้วยกฎหมายในชั้นศาล มิเช่นนั้นแล้วผู้เสียหายอาจแก้แค้นด้วยวิธีการอื่นนอกเขตอำนาจของศาล ซึ่งถือเป็นสิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติในสังคมแห่งหลักนิติธรรม

อย่างไรก็ตามในบางกรณีการฟ้องและการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายอาจ ทำให้รัฐเสียหายได้ ซึ่งในกรณีที่อัยการและผู้เสียหายเป็นโจทก์ในคดีเดียวกัน พนักงานอัยการสามารถร้องขอให้ศาลสั่งให้ผู้เสียหายระงับการกระทำหรือกระทำการใด ๆ เพื่อป้องกันมิให้คดีของพนักงานอัยการเสียหาย

แต่ในกรณีที่พนักงานอัยการไม่อาจร่วมเป็นโจทก์อยู่ในการพิจารณาคดีได้ตั้งแต่แรกเริ่ม ความเสียหายที่เกิดจากการที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ก่อให้เกิดขึ้นระหว่างการพิจารณาอาจเป็นผลให้ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง โดยผลแห่งแห่งการยกฟ้องจะยังผลให้พนักงานอัยการไม่อาจฟ้องผู้กระทำความผิดคนเดียวกันเป็นจำเลยได้ เพราะสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับตามมาตรา 39 (4) โดยความเสียหายที่ผู้เสียหายเป็นโจทก์ก่อขึ้นในคดีอาญาแผ่นดิน อาจเกิดจากการตั้งใจหรือกระทำไปโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ของผู้เสียหาย

กรณีแรก คือ กรณีที่ไม่ตั้งใจให้คดีอาญาเสียหาย กรณีที่ผู้เสียหายตั้งใจจะดำเนินคดีอย่างสุจริตโดยประสงค์จะให้จำเลยถูกลงโทษ แต่ผู้เสียหายมีข้อบกพร่องบางอย่างที่ทำให้คดีอาญาของรัฐเสียหาย เช่น ไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอหรือผู้รับมรดกความทิ้งคดีโดยไม่ดำเนินคดีต่อไป ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 29 หรือผู้เสียหายไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะดำเนินคดีอาญาได้

กรณีที่สอง เป็นกรณีที่ผู้เสียหายตั้งใจทำให้คดีอาญาเสียหาย เช่น ผู้เสียหายได้สมยอมกับผู้กระทำความผิดแล้ว แต่การประนีประนอมดังกล่าวไม่ทำให้คดีอาญาแผ่นดินระงับ ผู้เสียหายจึงยื่นฟ้องคดีอาญาก่อนพนักงานอัยการ โดยการยื่นฟ้องและทำคำฟ้องให้บกพร่อง เช่น ทำฟ้องให้ขาดองค์ประกอบความผิดหรือผู้เสียหายอาจยื่นคำฟ้องที่ชอบด้วยกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 158 แต่ในวันไต่สวนมูลฟ้องผู้เสียหายไม่มาหรือนำพยานหลักฐานที่อ่อนต่อรูปคดีมาสืบ ยังผลให้ศาลมีคำพิพากษายกฟ้องในเหตุคดีไม่มีมูล โดยพนักงานอัยการจะดำเนินการฟ้องใหม่อีกครั้งไม่ได้เนื่องจากต้องห้ามตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา หรือในกรณีที่

ผู้เสียหายอาจสมยอมกับจำเลยโดยการฟ้องและไต่สวนมูลฟ้องให้คดีมีมูล แต่พอถึงชั้นพิจารณาแล้วผู้เสียหายไม่นำพยานหลักฐานมาสืบจนอาจส่งผลให้ศาลมีคำพิพากษายกฟ้อง และถือเป็นคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดดังกล่าวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 (4) เช่นกัน ซึ่งแม้ศาลฎีกาจะพิพากษาวางบรรทัดฐานตามแนวคำพิพากษาว่าการดำเนินคดีโดยสมยอม ไม่ทำให้คดีอาญาระงับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 39 (4) ดังที่กล่าวมาแล้วก็ตาม แต่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาก็ยังเปิดช่องให้ผู้เสียหายและจำเลยสมยอมกันทำให้คดีอาญาของรัฐเสียหายได้ ด้วยเหตุผลหลายประการคือ

ประการที่หนึ่ง การที่ศาลจะทราบว่าคดีก่อนผู้เสียหายสมยอมกับจำเลยหรือไม่เป็นข้อเท็จจริงที่ศาลชั้นต้นแต่ละศาลจะต้องพิสูจน์โดยผ่านทางการเสนอคดีของพนักงานอัยการ และการยกข้อต่อสู้ของจำเลยซึ่งบางคดีพนักงานอัยการอาจไม่ติดใจฟ้องคดีอาญาที่ศาลยกฟ้องผู้เสียหายไปแล้ว

ประการที่สอง แม้พนักงานอัยการติดใจฟ้องคดี แต่การใช้ดุลพินิจของศาลชั้นต้นที่จะใช้ดุลพินิจว่า การฟ้องคดีอาญาโดยผู้เสียหายเป็นการสมยอมหรือไม่ อาจไม่แน่นอนและแปรผันไปตามดุลพินิจ หากมีข้อเท็จจริงที่ว่าผู้เสียหายฟ้องคดีไว้โดยสมยอมกับจำเลยเหมือน ๆ กัน อาจมีกรณีที่ศาลหนึ่งอาจไม่ยกฟ้องพนักงานอัยการโดยเห็นว่าคดีก่อนเป็นเรื่องสมยอมกันระหว่างผู้เสียหายกับจำเลย โดยเดินตามแนวทางของคำพิพากษาฎีกาที่ 9334/2538 และ 6446/2547 แต่ศาลอื่นอาจดำเนินการยกฟ้องของพนักงานอัยการโดยเห็นว่า การดำเนินคดีก่อนของผู้เสียหายเป็นการดำเนินคดีที่แท้จริงแล้ว จึงอาจยังผลให้การใช้ดุลพินิจของศาลขาดบรรทัดฐานที่จะเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

ประการที่สาม เมื่อคำพิพากษาฎีกาไม่ใช่กฎหมายจึงไม่อาจคาดหมายให้ผู้ปฏิบัติทุกคนพึงรู้ ในขณะถ้ากฎเกณฑ์ใดเป็นกฎหมายทุกคนจะต้องถูกสันนิษฐานว่าต้องรู้ ดังจะเห็นได้จากศาลฎีกาได้วางแนวทางไว้แล้วตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 โดยคำพิพากษาฎีกาที่ 9334/3538 ตัดสินว่าศาลชั้นต้นสามารถอนุญาตให้พนักงานอัยการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินได้อีก

แม้ผู้เสียหายเคยฟ้องคดีอาญาแผ่นดินโดยสมยอมกับจำเลยแล้วศาลยกฟ้อง แต่ศาลชั้นต้นก็อาจกลับยังคงพิพากษายกฟ้องของพนักงานอัยการได้ โดยให้เหตุผลว่าคดีอาญาระงับลงแล้ว ทั้งที่มีแนวทางคำพิพากษาฎีกาที่ 9334/2538 วางหลักไว้ล่วงหน้าก่อนที่ศาลชั้นต้นจะดำเนินการทำคำพิพากษา

ซึ่งผลที่เกิดขึ้นก็คือว่า ผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดสมประโยชน์กัน แต่ผลร้ายก็จะตกอยู่แก่รัฐที่ได้รับความเสียหายจากการดำเนินคดีโดยสมยอมระหว่างผู้เสียหายกับจำเลย กล่าวคือ อาจมองได้ว่าวิธีการดังกล่าวเป็นการฉ้อฉลกระบวนการยุติธรรมนั้นเอง เพราะทำให้พนักงานอัยการไม่สามารถดำเนินคดีอย่างแท้จริงกับจำเลยได้อีก เนื่องจากติดขัดหลักการตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 39 (4) ในเรื่องสิทธินำคดีอาญามาฟ้องระงับ ดังนั้นจากสภาพปัญหาดังที่ได้กล่าวมานี้ ผู้ศึกษาจึงมุ่งที่จะศึกษาในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) ปัญหาที่เกิดจากการที่พนักงานอัยการไม่ทราบการดำเนินคดีของผู้เสียหายว่าผู้เสียหายได้ดำเนินการฟ้องคดีด้วยตนเองต่อศาลอาญาแล้ว พนักงานอัยการต้องหาข้อมูลเองว่า ผู้เสียหายจะเข้ามาดำเนินการในชั้นศาลเมื่อใด โดยในทางปฏิบัติยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่จะคอยประสานระหว่างองค์กรตุลาการและองค์กรอัยการ ในการแจ้งให้พนักงานอัยการทราบว่าได้มีคดีที่ผู้เสียหายดำเนินการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินต่อศาลเสียเองหรือในบางกรณีที่พนักงานอัยการที่รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ ทราบถึงการฟ้องคดีอาญา-แผ่นดินของผู้เสียหายแล้ว แต่ด้วยบุคลากร งบประมาณ และปริมาณที่มีงานล้นมือ จึงทำให้ไม่สามารถเข้ามาเพื่อเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายได้อย่างทันท่วงที ปัญหาดังกล่าวแม้พนักงานอัยการจะทราบหรือไม่ทราบการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหายก็ตามก็ยังไม่อาจทำให้การเข้ามาในคดีอาญาแผ่นดินของพนักงานอัยการเกิดประสิทธิภาพได้จริงตามเจตนารมณ์ของกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย

2) ปัญหาการขอเข้าเป็นโจทก์ของพนักงานอัยการตามประมวลกฎหมายวิธี-พิจารณาความอาญา มาตรา 31 ตามนัยของเนื้อความตามมาตราดังกล่าว ทำให้พออนุมานได้ว่า พนักงานอัยการมีสิทธิตามกฎหมายที่จะเข้าไปเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายในคดีอาญาแผ่นดินได้ แต่ในทางปฏิบัติตั้งแต่มีการเริ่มใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา

ความอาญามาตั้งแต่ปี 2478[1] พนักงานอัยการไม่เคยมีการใช้มาตรา 31 เพื่อขอเข้าเป็นโจทก์ร่วมกับผู้เสียหายเลยแม้แต่ครั้งเดียว อีกทั้งในมาตรา 120 ก็ได้บัญญัติห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีอาญาใดต่อศาล ถ้ามิได้มีการผ่านขั้นตอนของการสอบสวนมาเสียก่อน แต่การที่พนักงานอัยการจะยื่นคำร้องขอเข้าเป็นโจทก์ร่วม ไม่ถือว่าเป็นการเริ่มต้นคดีใหม่จึงไม่ตกอยู่ภายใต้มาตรา 120 ดังกล่าว แต่การที่พนักงานสอบสวนยังดำเนินการสอบสวนไม่เสร็จหรือยังมิได้เริ่มกระบวนการสอบสวน จึงอาจยังผลให้แม้พนักงานอัยการจะทราบว่าผู้เสียหายเริ่มต้นฟ้องในคดีอาญาแผ่นดิน ภายใต้ขอบแห่งระยะเวลาที่จำกัดพนักงานอัยการก็ไม่สามารถดำเนินการอะไรได้ทัน เพราะพนักงานสอบสวนอาจต้องเริ่มการสอบสวนใหม่ และการสอบสวนที่กระทำไปเพื่อเก็บและรวบรวมพยานหลักฐานอาจต้องใช้ระยะเวลาที่ยาวนานพอสมควร จึงอาจไม่ทันระยะเวลาที่ศาลนัดผู้เสียหายมาดำเนินการเพื่อไต่สวนมูลฟ้องได้

3) ปัญหาที่เกิดจากการตัดอำนาจฟ้องผู้เสียหาย เมื่อแนวทางในการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทย ตั้งแต่เริ่มต้นใช้ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2478 ที่ได้ให้อำนาจในการดำเนินคดีอาญาแก่ทั้งผู้เสียหายและพนักงานอัยการ แนวทางปฏิบัติของประเทศไทยจึงเป็นแนวทางคู่ขนานระหว่างองค์กรอัยการและผู้เสียหาย การตัดอำนาจของผู้เสียหายไปโดยสิ้นเชิงจึงอาจผลกระทบในทางปฏิบัติในวงกว้าง เพราะแม้พนักงานอัยการจะเป็นองค์กรของรัฐที่มีหน้าที่ในการควบคุมความเสียหายในทางกฎหมายให้แก่สังคม

แต่ในทางปฏิบัติที่แท้จริงนั้นอาจเกิดการมองต่างมุมระหว่างอัยการและผู้เสียหายได้ อีกทั้งพยานหลักฐานที่พนักงานสอบสวนเก็บรวบรวมเข้าสู่สำนวนการสอบสวน ก็อาจมีไม่เพียงพอที่จะให้พนักงานอัยการใช้ดุลพินิจในการสั่งคดีเพื่อฟ้องผู้ต้องหา[2] ดังตัวอย่างของคดี นายแพทย์วิสุทธิ์ที่ฆาตกรรมแพทย์หญิงผัสพร พนักงานอัยการเจ้าของสำนวนก็ได้ฝากระแสสังคมโดยการสั่งคดีไม่ฟ้องผู้ต้องหา เพราะ

---

[1]สมชาย พงษ์พัฒนาศิลป์ และคณะ, เรื่องเดิม, หน้า 1.

[2]ณรงค์ ใจหาญ, **กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 1** (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา, 2541), หน้า 322-323.

พยานหลักฐานในสำนวนมีไม่เพียงพอที่จะใช้ดุลพินิจในการสั่งฟ้องนายแพทย์วิสุทธิ์ได้ แต่เมื่อผู้เสียหายซึ่งได้แก่ บิดาของแพทย์หญิงผัสพร ดำเนินการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินในฐานความผิดเจตนาฆ่าผู้อื่นต่อศาล โดยในคดีตัวอย่างนี้ทำให้เห็นถึงข้อดีของการให้อำนาจผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญาแผ่นดิน โดยในคดีนี้ศาลชั้นต้นก็ได้พิพากษาให้ประหารชีวิตนายแพทย์วิสุทธิ์จำเลย อีกทั้งเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2550 ศาลฎีกาก็ได้อ่านคำพิพากษาลงโทษยืนตามศาลชั้นต้นและศาลอุทธรณ์ให้ลงโทษประหารชีวิตจำเลย

โดยผลแห่งคำพิพากษาในคดีของ นายแพทย์วิสุทธิ์ ทำให้ทราบถึงข้อดีในการให้อำนาจแก่ผู้เสียหายฟ้องคดีอาญา เพราะถ้ากระบวนการยุติธรรมตัดอำนาจผู้เสียหายในการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินดังกล่าวไปเสีย นายแพทย์วิสุทธิ์ก็อาจหลุดพ้นจากอาญาแผ่นดินตั้งแต่ชั้นพนักงานอัยการ และมากไปกว่านั้นบุคคลที่กระทำความผิดอาญาแผ่นดินก็จะหลุดพ้นโทษทางอาญา และกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของไทยก็จะขาดประสิทธิผลในทางปฏิบัติที่ดีได้

4) ปัญหาจำเลยไม่มีสิทธิตามกฎหมายในการยื่นพยานหลักฐานต่อศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ทั้งนี้โดยประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 165 วรรคสาม ได้กำหนดให้ในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ ศาลสามารถดำเนินการไต่สวนมูลฟ้องลับหลังจำเลยได้[1] ซึ่งเจตนารมณ์ของมาตรการทางกฎหมายดังกล่าวต้องการที่จะคุ้มครองจำเลย ความสามารถของจำเลยจึงทำได้เพียงตั้งทนายให้ถามค้านพยานโจทก์และห้ามมิให้ศาลถามคำให้การจำเลย โดยก่อนที่ศาลประทับฟ้องมิให้ถือว่าจำเลยอยู่ในฐานะเช่นนั้น แม้เจตนารมณ์จะต้องการซึ่งการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่ยังไม่ถูกกล่าวหาอย่างเต็มตัวว่าเป็นจำเลย แต่การที่มาตราดังกล่าวห้ามมิให้จำเลยดำเนินการเสนอพยานหลักฐานต่อศาลอาจทำให้กระบวนการยุติธรรมต้องสิ้นเปลืองระยะเวลาและบุคคลในกระบวนการไปโดยเปล่าประโยชน์

---

[1]ธานิศ เกศวพิทักษ์, **คำอธิบายประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เล่ม 2**, พิมพ์ครั้งที่ 4 (กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2553), หน้า 110.

กล่าวคือ ถ้าให้จำเลยมีสิทธิตามกฎหมายเสนอพยานหลักฐานต่อศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้องได้ ก็ยิ่งทำให้ศาลสามารถมองพยานหลักฐานได้ทั้งสองมุมไม่ว่าจะเป็นของจำเลยหรือโจทก์ และจะยังผลให้ศาลมีคำพิพากษาที่ถูกต้องตั้งแต่ชั้นไต่สวนมูลฟ้อง โดยเราต้องยอมรับว่านอกจากโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลที่นำคดีมาสู่ศาลจะเป็นฝ่ายที่มีพยานหลักฐานที่ศาลควรรับฟังแล้ว ฝ่ายจำเลยก็เป็นบุคคลในข่ายดังกล่าวที่ศาลควรเชื่อในน้ำหนักพยานเช่นกัน ดังนั้นปัญหาที่ศาลไม่เปิดโอกาสให้จำเลยเสนอพยานหลักฐานต่อศาลในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง จึงอาจส่งผลให้ศาลมีคำพิพากษาที่ผิดหลงไปได้[1]

5) ปัญหาการรักษาสิทธิของผู้เสียหายในกรณีที่พนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้อง การที่กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาของไทยเป็นระบบคู่ขนาน ระหว่างองค์กรอัยการและผู้เสียหายที่มีอำนาจในการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินคู่กัน ย่อมทำให้ทั้งพนักงานอัยการและผู้เสียหายมีอำนาจอย่างเต็มที่ ในการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ

ดังนั้นเมื่อเกิดกรณีที่พนักงานอัยการมีคำสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา ผู้เสียหายก็มีอำนาจฟ้องคดีได้เองตามความสามารถของตน แต่เราต้องยอมรับว่าฝ่ายผู้เสียหายที่เป็นเอกชนไม่มีกฎหมายที่จะให้อำนาจในการไปรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อสู้คดีในชั้นศาล[2] ได้ดีเทียบเท่าพนักงานอัยการที่มีมาตรการทางกฎหมายคอยให้อำนาจ และสามารถออกคำสั่งให้พนักงานสอบสวนที่จะรวบรวมพยานหลักฐานเพิ่มเติมได้อีกเท่าที่ตนสงสัย จึงทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำระหว่างทั้งสองฝ่ายที่มีอำนาจในการฟ้องคดีอาญาแผ่นดินเช่นเดียวกัน แต่อำนาจในการรวบรวมพยานหลักฐานมีต่างกันมาก โดยเฉพาะในชั้นไต่สวนมูลฟ้อง ผู้เสียหายต้องพยายามที่จะรวบรวมพยานหลักฐานเองทั้งหมด โดยไม่สามารถให้ศาลออกหมายเรียกหลักฐานจากพนักงานอัยการ พนักงานสอบสวนและหน่วยงานของรัฐได้

---

[1]พันตำรวจโทพีรพงศ์ ธนโพธิ์ชัยกุล, "ปัญหาเกี่ยวกับการสอบสวนพยานหลักฐานทางนิติวิทยาศาสตร์," (การศึกษาอิสระนิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551), หน้า 7.

[2]ณรงค์ ใจหาญ, เรื่องเดิม, หน้า 303-320.

2. วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาถึงประวัติ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย

2.2 เพื่อศึกษาถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย

2.3 เพื่อศึกษากฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีต่อการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย

2.4 เพื่อศึกษาถึงมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย

2.5 เพื่อศึกษาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย

3. สมมติฐานของการศึกษา

การให้ผู้เสียหายดำเนินคดีอาญาแผ่นดิน อาจเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เสียหายกับผู้กระทำความผิดร่วมกันฉ้อฉลกระบวนการยุติธรรม โดยทำการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินโดยสมยอม จึงควรสร้างมาตรการทางกฎหมาย ข้อบังคับ ข้อตกลงระหว่างศาลและพนักงานอัยการ เพื่อที่จะให้พนักงานอัยการเข้ามารักษาประโยชน์ของแผ่นดินได้ทันท่วงที อันจะทำให้ปัญหาการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินโดยฉ้อฉลของผู้เสียหายได้รับการป้องกันโดยบริบูรณ์

4. ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้จะศึกษาในปัญหาของการอนุญาตให้ผู้เสียหายเข้ามามีส่วนร่วมในคดีอาญาแผ่นดิน บทบาทของผู้เสียหายในการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของต่างประเทศ

ซึ่งจะศึกษาตัวอย่างของประเทศฝรั่งเศส เยอรมันและอังกฤษ บทบาทการดำเนินคดีอาญา-แผ่นดินของผู้เสียหายในประเทศ ปัญหาที่เกิดจากการดำเนินคดีอาญาของผู้เสียหายในคดีอาญาแผ่นดิน แนวทางป้องกันปัญหาที่เกิดจากการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย ทางเลือกและผลกระทบในการป้องกันปัญหาที่เกิดจากการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย ทางเลือกที่เหมาะสมในการป้องกันปัญหาที่เกิดจากการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบและนำไปสู่ประเด็นการปรับปรุงบทบาทและหน้าที่ของผู้เสียหาย พนักงานอัยการและศาล ในฐานะที่เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงในกระบวนการยุติธรรม

5. วิธีดำเนินการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้จะศึกษาจากเอกสารเป็นหลัก (Documentary Research) ในการค้นคว้าโดยทำการรวบรวมข้อมูลจากเอกสารทั้งหมดที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศจากหนังสือ วารสาร ตัวบทกฎหมาย บทความ ตลอดจนคำพิพากษาศาลฎีกา เพื่อนำมาวิเคราะห์เปรียบเทียบ เพื่อหาข้อสรุปในการแก้ไขกฎหมายหรือหามาตรการที่เหมาะสมในการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินโดยผู้เสียหาย เพื่อป้องกันการดำเนินคดีอาญาโดยสมยอมอันจะเกิดผลเสียหายต่อกระบวนการยุติธรรมของไทย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงประวัติ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย

6.2 ทำให้ทราบถึงบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย

6.3 ทำให้ทราบถึงกฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่มีต่อการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย

6.4 ทำให้ทราบถึงมาตรการทางกฎหมายของต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย

6.5 ทำให้ทราบถึงแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาแผ่นดินของผู้เสียหาย